

Kohti häilyvämpää muotoa

Olen näyttelijä ja kirjailija. Ne ovat syvässä mielessä sama asia.

Olen joskus harjoitellut vaikeita repliikkejä sellaisen omituisen, erittäin ikävän käyrän laudan avulla. Tällä laitteella on epäilemättä jokin nimikin, mutta sitä en tiedä.

Lauta on väännetty vinosti hymyilevän suun muotoon. Sen sivuprofiili on siis epäsymmetrinen käyrä, kuin kaatopaikalle heitetty, auki vääntynyt u-kirjain.

Tämä vehje asetetaan lattialle kiikkuvaan asentoon. Sitten astutaan toisella jalalla tämän maljan, sanokaamme, vasempaan yläreunaan. Vapaa pää nousee nyt luonnollisesti korkeammalle ilmaan. Nyt heilautetaan rohkeasti toinen jalka laudan oikeaan yläreunaan, jolloin ruumiin koko massa on tämän käyrän laudan kiikkerässä varassa.

Nyt ollaan helvetissä.

Tämä ihmispainolla lastatun vehkeen tasapainotila on niin herkkä, että ihmisruumiin motoriikka ei voi sitä löytää. Lepotila on saavuttamattomissa. Olet koko ajan syöksymässä suuntaan tai toiseen. On tehtävä korjausliike. Ja korjausliike. Ja korjausliike. Tätä ikuisuusiin. Ei lepoa, ei lohtua, ei rauhaa.

Aletaan siinä harjoitella vaikka Thersiteen, ramman narrin, kuuluisaa manausta Shakespearen Troiluksesta ja Cressidasta: ”Kaikki etelän mätätaudit, ähky, tyrä, röhkä, munuaissyöpä, unitauti, halvaus, silmäpasko, maksamätä, keuhkotauti, märkäpaiseet, lonkanvaivat, syhelmä, parantumaton luuvalo, ja rohtumien rupinen vapaasäteri vieköön senkin seitsemästi mokomat takaperoiset ilmiöt!”

Hyvin nopeasti huomaat siinä laudalla kiikkuessasi ja Shakea hokiessasi, että mielesi ja ruumiisi ovat yhtä.

Kaikki rajat ovat menneiden aikojen väärinkäsityksiä, uskomuksia ja valheita. Ihminen on jakamaton kokonaisuus, jonka kieltämättä kummallisin osa on kaikki se pääkopan säkenöivä fysiikka ja biokemia, joka on muotoa ’monimutkaisuus potenssiin sata’, ja joka tuottaa tietoisuutemme ja runomme.

Mutta pää kuolee ilman sydäntä, ja sydän kuolee ilman suuta joka syö ja suolta joka kakkaa. Me tulemme maasta, me menemme maahan, me olemme maa. Mutta sellaiseen muotoon nousutta multaa, joka näkee taivaan takatarhat ja big bangin tulimeren 13,7 miljardin vuoden päähän aikojen ja tapahtumien ja avaruuksien alkuun. Multaa, joka tietää olevansa multaa. Vau!

Ihminen sijoittuu eläimen ja enkelin väliin siten, että ihminen on eläin, joka osaa kuvitella enkelin.

Tämän asian suuruuden tajuaminen on kaiken opin ja inhimillisyyden yksinhuoltajaäiti.

Takaisin kiikkerälle laudalle treenaamaan Shakespearea.

Ei se suju. Sanat menevät väärin, hiki kirvelee silmissä, ruumis on koko ajan syöksymässä naama edellä parkettiin. Tämä on elämää, tämä on ihanaa, tämä on parasta!

Se mikä vaikutti helvetiltä onkin taivas, hikinen ja kirvelevä taivas, änkytyksen taivas, potentiaalisesti paras mahdollinen maailma, ainoa todellisuus mikä meillä on, kotimme, olevainen. Rupinen, rämä ja ruma, mutta ikioma. Jota on opiskeltava, suojeltava, muokattava ja kehitettävä väsymättömästi, kuin viljeltävää peltoa. Jota on rakastettava.

Me asumme pallonmuotoisessa puutarhassa. Piste. Siinä koko tarina.

Lapin eukko asui suuren perheensä kanssa tunturien ja lumihankien keskellä, erämaassa, keskellä ei-mitään, pienessä kodassa. Pieni sen piti olla, jotta lämpö riittäisi. Tutkija etelästä saapui paikalle ja sanoi: "Onpa ahdasta, miten ihmeessä te mahdutte tässä elämään?"

Lapin eukko katseli kehnon palkan ja liiallisen sisäelämän kuivettamaa dosenttia mustilla silmillään, joilla näkee syvälle, ja vastasi: "Helposti. Onhan tämä kömmänä ahdas sisältä, mutta ulkopuolelta avara."

Eukon vastaus iski kipinää, siinä oli tyyliä. Hän näki toisella tavalla. Hän löi ällikällä dosentin eli meidät. Hän oli aito taitelija.

Kun ihmisellä on ajatuksissaan tyyliä, hän jaksaa ponnistella.

Hauskinta on, kun on vaikeaa. Uskontojen taivas, jossa kaikki ongelmat on ratkaistu, on ajattelevan ihmisen, eli ihmisen, helvetti. Se varsinainen ikuinen piina. Se on jäykistyneen symmetriseen hymyyn vääntynyt suu laulamassa loputonta virttä c-duurin perussävelillä.

Minä menisin mieluummin oikeaan helvettiin, mutta koska se on fiktiota, jatkan pelottomin mielin ja uteliaana tätä elämää niin kauan kuin suu syö ja suoli kakkaa. Jos on heikko hetki, luen viisaan kirjan. Shakespearelta, Walt Whitmanilta, Andrei Platonovilta, Tove Janssonilta. Tai jonkun teidän kirjoistanne. Se auttaa aina.

Otan maailman kerrallaan. Viihdyn tässä ja nytissä.

Kerron vielä, kuinka taide syntyi.

Menemme noin satatuhatta vuotta taaksepäin. Taidetta edelsi kieli. Kieltä edelsi ajatus, joka on yhtä kuin kuvittelukyky. Kyky kuvitella sellaistaikin, mitä ei ole. Muistella menneitä, siirtää traditiota, ennakoida tulevaa, hahmotella erilaisia strategioita, puhua palturia!

Palturissa ja valheessa on vissi ero. Valehtelu on itsekkään hyötynäkökohdan motivoimaa tietoista ympäristön saastuttamista väärällä informaatiolla. Palturin puhuminen eli läyryäminen on sen sijaan arvokasta kansanperinnettä, jossa mielikuvituksen ja ironian keinoin avarretaan elämän piiriä.

Takaisin taiteen syntyyn.

Sapelihammastiikeri teki luolamiehestä silppua, mutta henki jäi kuitenkin pihisemään. (Tässä stoorissa puhutaan miehistä, koska sukupuolten välinen tasa-arvo, ihmiskunnan suurin saavutus ja voitto evoluutiosta, odotti täyttymystään yli sadantuhannen vuoden päässä.)

Luolamies oli heikossa hapessa, aivan palasina, raajarikoksi purtu ja raadeltu. Hän ei kyennyt enää juoksemaan saaliin perässä. Hänen naamansa oli mennyt siihen kuntoon, että näytti kuin hän olisi aina hymyillyt vinosti.

Tämä rampa narri alkoi nuotiopiirissä murjoa vitsejä, matkia lintujen ääniä, puhaltaa ruokopilliin, kertoa tarinoita, puhella niitä näitä, pudotella löysää läppää, piirrellä hiilellä kuvia ja muovilla savesta ukkelin, ramman narrin, oman kuvansa.

Joku suuttui, joku sulki korvansa ja silmänsä, mutta jotkut tykkäsivät. Joku heitti narrille palkkioksi villisian potkan, joku luovutti vanhan taljansa peitoksi, joku toi vettä joesta, joku pesi hänen haavansa.

Taide oli syntynyt.

Maailma muuttuu ja taiteilija muuttuu, kaikki on liikkeessä, perspektiivi vaihtuu. Pätevin taide on häilyvää ja lepattavaa, se ei ristiinnaulitse totuutta eikä kivitä toiseutta.

Viimeistä sanaa ei ole vielä sanottu.

Toivottavasti se sanotaan vasta tuhansien ja tuhansien vuosien päästä, jos silloinkaan.